

KİTÂB'A METHİYE

Kitâbiyyata meraklı, belli bir konuda kitap toplayan, kitap okuyan, süreli yayın koleksiyonu yapan, yenilikleri takip eden, belge ve fotoğraf toplayan velhasıl bu alanda yoğun ve uzmanlaşmış halde faaliyet gösterenlerin önünde daima bir tuzak çıkacaktır o da elitizm yani seçkinciliktir. Bu alanda gerek satıcı ve gerekse alıcı ve koleksiyoncu olarak faaliyet gösterenlerin çok büyük bir çoğunluğu mütevâzi imkânlarla ama çok büyük bilgi birikimleriyle kitap, belge arayışlarını sürdürürler, koleksiyonlarını geliştirirler, belli bir konuda ve aynı zamanda genel kitâbiyyat bilgisinde de kayda değer bir bilgi birikimine sahip olurlar.

Ancak bu alanda faaliyet gösterenler, gerek satıcı olsun gerek alıcı olsun, kaçınılmaz bir şekilde karşılaşacakları davranış tarzı seçkincilik olacak ve arada bir duraksayıp, “acaba ben, mütevâzi bir geçmişe sahip olan ben, seçkinciliğe karşı olan ben, kitâbiyyat ve koleksiyon konusunda o çok eleştirdiğim bu elitist tepeden bakma tavır tuzağına kendim de düşmüyor muyum?” diye kendi kendileriyle bir vicdan muhasebesi yapacaklardır.

Gerek sahhafların ve gerekse alıcıların bu tavra meyl etmelerindeki birinci neden bu alanın neredeyse kapalı bir kulüp gibi faaliyet göstermesidir. Bu kulübe girmek için ödenmesi gereken bir hava parası, bir giriş ücreti yoktur. İnsanların bu kulübe girmeleri için rüşlerini ispat etmiş olmaları, çok geniş bir kitâbiyyat bilgisine sahip olmaları yani esnaf diliyle “ellerinden binlerce kitabın geçmiş” olması ve/veya başlangıç sayısı olarak da bir kaç bin nüshalık bir kütüphaneye sahip olmaları gerekir. Bu kulübün ikinci şartlarından bir tanesi de eski türkçe bilmektir. Kültürümüzün ve belleğimizin ayrılmaz bir parçası olan eski türkçeyi bilmeyenler (örneğin ben) hiçbir zaman gerçek bir “kitap kurdu” oldukları iddiasında bulunamayacaklardır, zira ellerine aldıkları risâlenin, kitabın veya derginin kapağına bakıp ilk bakışta ne olduğunu anlama imkânına dahi sahip değildirlere. Bu eksikliği gidermenin ve kulübe tam üyelik sağlamanın tek ve kaçınılmaz çaresi eski Türkçeyi bilhakkın öğrenmektir. Kulübe üye olmanın ön şartlarından bir diğeri de bir veya birkaç yabancı dil bilmek veya bu lisanları en azından kitabın yazarından ve başlığından konusunu sökecek kadar bilmektir.

Bugün ister sahhaf olun ister salt yeni yayımları satın veya her ikisini birlikte yapın, ister kitapsever olun, özellikle yeni yayımlarda (süreli yayınlar dahil olmak üzere) gündemden geri kalmamak yani olup biteni, yeni çıkan yayımı takip edebilmek neredeyse tam zamanlı bir uğraş haline gelmiştir. Satıcı açısından mesleği bu olduğuna göre bu gereksinme gayet olağandır,

ancak alıcı yani kitapsever, kitap koleksiyoncusu açısından da yayımları takip etme şartı bu k l be  ye olmak için alınan bir  n yeterlilik belgesinin sürekli yenilenmesi gereken vizesi gibidir. Şayet kitapseverlikten kitap koleksiyonculuğuna terfi etme ve oradan da ciddi bir kütüphane sahibi olma gibi iddialarınız veya hayalleriniz var ise bir yandan sahraf dostlarınızın diğer yandan da sizin ‘‘rakipleriniz’’ olacak diğer kitapseverlerinin doğrudan veya dolaylı sorgulamalarına da maruz kalacaksınız. K t phanenizin kaç nüshayı barındırdığı, n dir ttan sayılabilecek neyinizin var olduğu, Türk inkunabulaları sayılan İbrahim M tefferika baskılarına sahip olup olmadığınız hiç belli edilmeden kontrol edilir. Bu tür ‘‘yoklamalar’’a karşı kulübün bir  yesi olduğunuzu etrafınızdakilere hatırlatmanın bir yolu da sizin konuŐmalar ve sohbetler sırasında ‘‘laf arasında’’ bir değinmede bulunup ‘‘o kitap ben de var’’ gibi yorumlarda bulunmanızla da olabilir.

Kitapseverlik ve kitap koleksiyonculuğu seçkinci bir yaŐam tarzıdır, bunda kuŐku yok  nk  özellikle bu son bir kaç yıl içinde özel ve kamu Őirketlerin ve kurumlarının çıkardıkları satıŐa sunulmayan ancak ‘‘seçkin kişiler’’e dağıtılan kitaplar ve dergilere ulaŐmak için ‘‘seçkinler’’ arasında yer almanız Őarttır o zaman adınız bu kurumların protokol listelerinde yer alır ve bu yayımlar adresinize kadar elden kurye ile gönderilir. Şayet bu protokol listesinde yer almıyorsanız ve bu yayımları elde etmek istiyorsanız velhasıl ‘‘seçkinler’’ konumuna terfi etmek istiyorsanız bir uğraş sarf etmeniz gerekir. Bu yayımlardan haberdar olmak bile kendi baŐına bir uğraştır, zira hangi kurum/Őirketin ne yayımladığını öğrenmek sadece ‘‘büyük medya’’nın köŐe yazarlarının geleneksel yıl sonu / yılbaŐı teŐekkür yazılarını takip etmekle mümkündür. Bu birinci derecede önemli ipucunu yakaladıktan sonra iş iz sürmeye kalır. Bu da söz konusu kuruma kalem ustalığınızı kullanıp m n sip lisanda mektup yazıp ricalarda bulunmak, bu fayda etmezse kurum nezdinde etkin eŐ/dost aramakla olur.

Kültürün en belirgin göstergelerinden biri olan kitap bugün bir yerde gerçek iŐlevini yitirmiŐe benzemektedir. Modernizmin ve tüketiciliğin egemen olduğu bir toplumda, daha doğrusu bilgi çağında internet ve cd-rom’la temsil edilen bir bilgi çağında artık kitaba pek yer kalmadığı konusunda kuşkulu ya da kesin fikir belirten görüŐlere rastlamak artık pek olağan hale gelmiştir. Bunun tam aksine kitabın hiçbir zaman iŐlevini ve konumunu da yitirmeyeceğini de belirten görüŐleri de savunanlar çoğunluktadır.

Burada kitabın gözardı edilen bir başka iŐlevinden ise artık hiç söz edilmemektedir. Kitap artık seçkinlerin bir statü göstergesi haline gelmiştir. Se kinlere hitap eden dekorasyon veya antika

konulu dergilerde sık sık rastlanan köşk ve villaların antikalarla döşenmiş geniş oturma odaları fotoğraflarına yakından bakıldığında sehparların üzerlerinde daima pahalı, sınırlı sayıda ve çoğu zaman yabancı dilde basılmış kitaplar göze çarpar. Sınırlı sayıda üretim bir yerde günümüzde kaybolmuş olan el yapımı sanat ürünlerin bir başka şeklidir. Modernizmin bir sonucu olarak artık seri halde üretilen ürünler ister kitap, ister dolmakalem, ister halı olsun, tek (ithal deyimle ünük) olma özelliklerini kaybetmişlerdir, kaybettikleri gibi artık alt, orta ve üst sosyal katmanlarda yer alan “herkes” ona sahip olma imkânına sahiptir. Herkesin her şeye sahip olabilmesi bir yerde de seçkin davranış tarzının tam zıttıdır. Ürün sınırlı sayıda üretilmelidir ki erişilmesi zor ya da çok zor olsun “herkes” satın al(a)masın, sahip ol(a)masın, ürün çok pahalı olmalıdır ki bu ürüne sadece üstün üstü, kremanın kreması kişiler erişebilsin. Bu ürünler yelpazesinde de yer alan kitap bu tavrın seçkin bir örneğidir. Artık bazı kitaplara erişmeniz mümkün değildir zira onlar seçkinlerin seçkinlerini hedef almışlardır onlar gelir dağılımı piramidinin en üstünde yer alan kitleyi hedef almışlardır. Sadece bu kitleye mensup olanlar bin, iki bin dolar ödeyip “el yapımı kâğıt” a basılmış sınırlı sayıda üretilmiş nâdir bir kitabın sahibi olma ayrıcalığına erişebilirler.

Hedef ayrıcalığın tadını çıkaranları tatmin etmektir. Hedef ayrıcalıklı olma lezzetini tattırmak, tatmaktır. İtiraf edelim bu tuzağa ben dahil olmak üzere hepimiz pek kolayca düşmekte ve kendimizi “herkes”ten “ayrı” görmekteyiz.

Kitapseverlik seçkin bir uğraştır, zira zamanınızın ve aynı zamanda paranızın çok önemli bir bölümünü bu “iş”e ayırmanız gerekir. Eksiklerinizi tamamlamak, temin edilemeyen yayınların peşine bizzat düşmek ya da kitapçı dostlarınızı seferber ettirmek, tekrar tekrar hatırlatmak tüm bunlar zamanınızın ve de beyninizin önemli bir kısmını işgal eder. Aynı zamanda cüzdanınızın ve bankada duran paranızın önemli bir kısmını da buna ayırmanız, buna ayırırken de başta eşiniz olmak üzere hane halkının önemli bir bölümüyle mücadele etmeniz ve bu kitaplarınızın sizin için bir anlam taşıdığını onlara defalarca izah etmeniz gerekir. Bunları söylemeniz de çoğu zaman bir şey ifade etmez, zira hane halkının önemli bir bölümü bunu anlamsız bulur ve bu paranın “daha faydalı” yerlere harcanabileceği konusunda hemfikirdir. O zaman da siz gine seçkincilik tuzağına düşer ve onları hiçbir şey anlamamakla “gerçek değerleri” tanımamakla suçlar ve kendi dünyanıza kapanırsınız hane halkı da sizi “entel” olarak tarif eder ve dudak altından gülümser.

Bu kitap dünyasına ve kitapseverler kulübünün eşiğine önce müteredit adımlarla girer, zamanla konuya hâkimiyetiniz arttığında artık emin adımlarla yolunuza devam edersiniz sahhaflar dükkânları “tekke” olur sohbet içine dalar gider o tekkenin bir müridi olur çıkarsınız. Yeni müritlere eleştirel ve kuşkulu bir gözle bakmaya başlayan bu sefer siz olursunuz, çünkü siz artık rüşdünü ispat etmiş ve tekkenin daimi üyelerinden biri haline gelmişsinizdir.

Evet kitapseverlik bir seçkin davranıştır o dünyaya ait olmayanları küçümser, içine kolay kolay kabul etmez, ettiği zaman bile daima bir “acaba” ile bakar. Bu dünyanın pîrleri vardır, üstadları vardır muhtemelen siz daima bir çırak olarak kalacaksınız ama olsun, bu âlemin “çırak” konumunda kalan bir üyeliği bütün diğer seçkin kulüplerin üyeliklerinden kat be kat değerli ve fikir olarak doyurucudur. Bu seçkinciliği ve kulüpçülüğü savunmamak elde değildir, çünkü bu kulüp ne Harley Davidson motosiklet, ne Cherokee Jeep tutkunlarının kulüplerine, ne de Küba purolarının methiyelerini döşenen kişilerin seçkinciliğine benzer.

Bu kulüp kitap tutkusunun esiri olmuş, bu tutkunun elinde yanıp tutuşan, bir kitaba sahip olmak için her türlü şeyi göze almış olan kişilerin kulübüdür. Bu kulüp kitap çılgınlarının ve delilerinin kulübüdür. Şayet çılgınlığın ve deliliğin methiyesi yapılmak istenirse en önce kitap koleksiyoncularının ve sahhafların methiyeleri yapılmalıdır. Aslında sahhaflar ve kitapseverler bilginin yok olmasını önleyen “çılgın” muhafızlardır. Bu muhafızlar bazen kitabın da “yabancı eller”e gitmesi yerine daha ucuz bir satış fiyatıyla Türkiye’de de kalmasına razı olurlar bu açıdan bazen milliyetçi sayılırlar. Ancak küreselleşen ve maddiyatçılaşan bir dünyada sahhaflar dostlarımız da günün koşullarına kerhen de olsa ayak uydurma zorunda kalmışlardır “kitâbiyyat milliyetçiliği” de yavaş yavaş göz ardı edilmektedir, kitaplarımızın önemli miktarda bir bölümü yurtdışındaki kurumlara ve koleksiyonculara yurt içinde satılabilecek fiyatların çok üstünde fiyatlarla “ihraç” edilmektedir.

Bu seçkin dünyanın fertleri öyle bir hâlet-i rûhiyyeye bürünürler ki artık dış dünyada rastladıkları kişilerle ortak konuşma konuları bile bulamaz hale düşerler ve bir yerde de onları küçümsemeye, tepeden bakmaya başlarlar bu da seçkinciliğin dışa vurumunun bir başka türüdür.

Evet kitapseverler ve sahhaflar elitist davranmaya meyillidirler. Şayet seçkinciliğin bir methiyesi yapılacak ise hiç utanmadan yüksek sesle kitapseverliğin seçkinciliğini sonuna kadar savunalım, hep birlikte.